

Một số định hướng chính sách quan trọng tại Đại hội XX Đảng Cộng sản Trung Quốc

Hoàng Huệ Anh*

Nhận ngày 6 tháng 4 năm 2023. Chấp nhận đăng ngày 24 tháng 7 năm 2023.

Tóm tắt: Định hướng chính sách được đưa ra tại Đại hội XX Đảng Cộng sản (ĐCS) Trung Quốc sẽ ảnh hưởng lâu dài đến quỹ đạo phát triển của nước này trong tương lai, bao gồm 6 điểm nổi bật: (1) Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trên tất cả các phương diện; (2) Giảm vai trò của thị trường, tăng can dự của Nhà nước trong quy trình điều hành nền kinh tế; (3) Coi an ninh là vấn đề tiên quyết, vượt qua ưu tiên hàng đầu về tăng trưởng đã được duy trì suốt mấy thập niên qua; (4) Tập trung tăng cường nội lực để trở thành cường quốc về giáo dục và công nghệ; (5) Sẵn sàng đương đầu với “sóng to, gió lớn” của môi trường đối ngoại để hiện thực hoá một chính sách ngoại giao quyết đoán và mạnh mẽ hơn; (6) Sẵn sàng mang đến một số tín hiệu trong vấn đề Đài Loan và kế hoạch hiện đại hoá Quân Giải phóng Nhân dân (PLA). Những điều này cho thấy chính trị Trung Quốc nằm trong thời kỳ “Thu” và điều này sẽ tác động thế nào tới nền kinh tế là những vấn đề sẽ được thảo luận trong bài viết.

Từ khóa: Trung Quốc, Đại hội XX, chính sách.

Phân loại ngành: Chính trị học

Abstract: Policy directions presented at the 20th National Congress of the Chinese Communist Party will have long-term impacts on the future trajectory of the country’s development, including 6 key takeaways: (1) Strengthening the Party’s leadership in all aspects; (2) Downplaying the role of the market, and increasing the State’s intervention in managing the economy; (3) Identifying security as the prerequisite, which has become the highest priority instead of economic growth - a change in policy direction of the past several decades; (4) Focusing on increasing internal strengths to turn China into a global power in terms of education and technology; (5) Being ready to withstand “high winds, choppy waters” in the external environment to adopt a more assertive and bold foreign policy; (6) Sending some signals on the Taiwan issue and the PLA modernization plan. All in all, it can be seen that Chinese politics is in the “Shou” period and how this will affect the Chinese economy is discussed in this article.

Keywords: China, 20th Party Congress, policy.

Subject classification: Political Science

1. Đặt vấn đề

Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XX của ĐCS Trung Quốc (diễn ra từ ngày 16-22/10/2022) được coi là sự kiện chính trị trọng đại nhất đối với Trung Quốc trong một thập kỷ qua. *Thứ nhất*, theo thông lệ của Trung Quốc thì 10 năm sẽ là thời điểm chuyển giao quyền lực cấp cao nhất, nhưng việc tiếp tục tại vị của Tổng Bí thư Tập Cận Bình khiến Đại hội XX đánh dấu sự thay đổi quy luật chính trị quan trọng nhất của Trung Quốc trong suốt mấy thập kỷ qua. Cũng chính vì lý do đó, hàng loạt các chính sách theo “Tu tưởng Tập Cận Bình” sẽ mang tính kế thừa và tiếp nối, Đại hội cũng quyết định một số quyết sách sẽ được nâng tầm hoặc làm sâu sắc thêm một số chủ trương, chính sách từ trước đó. *Thứ hai*, Đại hội XX diễn ra tại “thời điểm then chốt” trong tiến trình hiện đại hoá và phát triển của đất nước Trung Quốc, thời điểm được Trung Quốc đặt tên là “thời kỳ cơ

---

* Viện Nghiên cứu Trung Quốc. Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.
Email: hueanhxh@gmail.com

hội chiến lược trăm năm có một”. Trung Quốc hiện đại đang ở giai đoạn phát triển và thịnh vượng nhất trong tương quan so sánh cả sức mạnh tương đối và tuyệt đối. Nhưng quốc gia này cũng đang phải đối mặt với những rủi ro an ninh nan giải nhất kể từ thập kỷ 60 của thế kỷ trước đến nay. Do vậy, Đại hội cùng lúc phải giải quyết nhiều vấn đề phức tạp đến từ cả trong và ngoài nước Trung Quốc. *Thứ ba*, Đại hội diễn ra trong bối cảnh nảy sinh nhiều biến động lớn lao, và thế giới đang lâm vào ít nhất ba cuộc khủng hoảng: đó là cuộc khủng hoảng nền quản trị toàn cầu (do nhiều cơ chế quốc tế vận hành thiếu hiệu quả và thiếu động lực); cuộc khủng hoảng sau đại dịch Covid-19 và cuộc khủng hoảng do chiến tranh gây ra (xung đột Nga - Ukraine) khiến thế giới đang chuyển động nhanh chóng để hình thành một trật tự quốc tế mới, trong đó Trung Quốc giữ vai trò chủ chốt.

Báo cáo chính trị là tài liệu định hướng chính sách quan trọng nhất của Trung Quốc trong cả nhiệm kỳ Đại hội Đảng (5 năm một lần). Báo cáo tại Đại hội XX ĐCS Trung Quốc đã đưa ra những định hướng chính sách tảng đỉnh cho quốc gia này trong 5 năm tới và xa hơn nữa. Những nội dung này giúp chúng ta hiểu được những thuận lợi và thách thức mà Trung Quốc đang đối mặt, nước này sẽ sử dụng các biện pháp nào để tranh thủ thời cơ, hoá giải nguy cơ. Do đây là những phương lược mang tính định hướng và tổng thể, nên chính là nền tảng giúp chúng ta hiểu được động lực và logic phía sau những chính sách cụ thể mà Trung Quốc đã và sẽ đưa ra trong thời gian tới. Điều này giúp giải thích vì sao việc tổng kết những định hướng chính sách và chủ trương nổi bật nhất tại Đại hội mà bài viết tiên hành là một nghiên cứu cấp thiết, đặc biệt trong bối cảnh thế giới diễn ra nhiều xáo trộn và ảnh hưởng của Trung Quốc tới phần còn lại của thế giới ngày càng to lớn.

2. Những phương hướng chủ trương chính sách nổi bật tại Đại hội XX Đảng Cộng sản Trung Quốc

2.1. Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trên mọi phương diện

Báo cáo Chính trị tại Đại hội XX ĐCS Trung Quốc dành nhiều lời ca ngợi vai trò lãnh đạo của Đảng với những thành công trên nhiều phương diện, từ phát triển kinh tế cho đến đối phó với đại dịch, từ trật tự xã hội cho đến an ninh quốc gia và “phục hưng dân tộc”. Báo cáo khẳng định sự lãnh đạo của Đảng đang “diễn ra trên mọi phương diện và trong mọi giai đoạn” (Toàn văn Báo cáo Đại hội XX, 2022).

Từ Đại hội XVIII đến nay, Trung Quốc đã đưa ra hàng loạt các biện pháp nhằm thể chế hoá sự lãnh đạo của ĐCS Trung Quốc trên mọi phương diện: *Thứ nhất*, đưa quan điểm coi sự lãnh đạo của Đảng là đặc trưng cơ bản nhất của chủ nghĩa xã hội (CNXH) đặc sắc Trung Quốc vào Điều lệ Đảng và Hiến pháp, xác định rõ chế độ lãnh đạo của Đảng là chế độ lãnh đạo căn bản của Trung Quốc. *Thứ hai*, đưa ra yêu cầu tổng thể đối với việc tăng cường sự lãnh đạo toàn diện của Đảng tại hầu hết các hội nghị quan trọng¹. *Thứ ba*, thành lập cơ quan Đảng trong các lĩnh vực trọng yếu như quản lý đất nước, công tác đối ngoại, an ninh quốc gia..., do chính Chủ tịch Tập Cận Bình trực tiếp chỉ đạo. *Thứ tư*, cải cách các cơ quan Đảng và Nhà nước, cải tổ và xây dựng lại 25 cơ quan cấp bộ, điều chỉnh thể chế và trách nhiệm quản lý lãnh đạo đối với 31 cơ quan cấp bộ. *Thứ năm*, đưa công tác xây dựng Đảng vào điều lệ quy chế hoạt động của các công ty tập đoàn Trung ương. *Thứ sáu*, tăng cường giám sát chính trị, khiến các quyết sách của Trung ương Đảng được thực thi triệt để (Nhân dân Nhật báo, 2022). Chủ trương nổi bật nhất được Trung Quốc đưa ra tại Đại hội XIX là “Đảng, chính phủ, quân đội, nhân dân, sinh viên - đông, tây, nam, bắc, trung - Đảng lãnh đạo tất cả” (Ban Biên tập, 2017). Nhận thức cơ bản của ĐCS Trung Quốc về vai trò lãnh đạo của mình ngày càng trở nên rõ ràng hơn kể từ thời điểm đó. Đại hội Đảng XX đã *củng cố quyết tâm gia cố*

¹ Chẳng hạn như: Hội nghị toàn quốc về công tác tổ chức toàn quốc, Hội nghị công tác tư tưởng tuyên truyền, Hội nghị công tác xây dựng các cơ quan Đảng của Trung ương và Nhà nước, Hội nghị toàn quốc về công tác xây dựng Đảng trong các doanh nghiệp Nhà nước, Hội nghị toàn quốc về công tác chính trị tư tưởng trong trường đại học, Hội nghị toàn quốc về công tác chính trị v.v...

sự chỉ đạo của Đảng trong mọi vấn đề. Bởi vì Trung Quốc đã xác định mấu chốt của sự thành công trong công cuộc xây dựng CNXH hiện đại hoá và phục hưng dân tộc Trung Hoa nằm ở sự lãnh đạo của Đảng.

Báo cáo chính trị tại Đại hội XX chỉ ra những vấn đề mà Trung Quốc phải đối mặt khi Chủ tịch Tập Cận Bình bắt đầu nắm quyền, từ nạn tham nhũng tràn lan và “chủ nghĩa hư vô lịch sử” cho đến những vấn đề mang tính cấu trúc của nền kinh tế, có nguyên nhân quan trọng đến từ xu hướng giảm sút vai trò lãnh đạo tập trung của Đảng. Trung Quốc hiện nay phải xử lý triệt để những vấn đề đó (Yanmei, 2022). Nhắc lại nghị quyết lịch sử năm 2021, báo cáo nhấn mạnh sự trong sạch và mạnh mẽ hơn bao giờ hết của ĐCS Trung Quốc hiện tại. Báo cáo trình bày những thành tựu to lớn đã đạt được trong những năm gần đây để Đảng trở thành một tổ chức có kỷ luật, tập trung quyền lực, từ trên xuống, vững mạnh về mặt tổ chức, đồng thời nhấn mạnh năng lực lãnh đạo mạnh mẽ của Chủ tịch Tập Cận Bình.

2.2. Giảm vai trò của tăng trưởng, tăng can dự của Nhà nước

Trong những thập niên của kỷ nguyên Cải cách Trung Quốc (1979-2012) và những năm đầu dưới thời Tập Cận Bình, tăng trưởng và phát triển kinh tế thường là mục tiêu quan trọng nhất. Trong Báo cáo công tác tại Đại hội XIV năm 1982 khi Đặng Tiểu Bình tái khởi động chương trình cải cách và mở cửa thị trường, thuật ngữ “kinh tế” đã được đề cập tới 195 lần. Trong Báo cáo công tác đầu tiên của Chủ tịch Tập Cận Bình tại Đại hội năm 2017, con số này đã giảm xuống còn 70 lần. Trong báo cáo năm 2022, từ “kinh tế” chỉ còn được đề cập tới 60 lần. Báo cáo cũng chỉ đề ra mục tiêu tăng trưởng của Trung Quốc trong 5 năm tới với “tốc độ tăng trưởng hợp lý” đồng thời nêu lại trọng tâm hiện tại là chú trọng chất lượng so với tốc độ phát triển.

Việc chính sách “không Covid” được kiên trì trong thời gian dài và một lần nữa được đề cao tại Đại hội cho thấy Trung Quốc chấp nhận những thiệt hại kinh tế quy mô lớn khi áp dụng cách tiếp cận này với đại dịch. Tầm quan trọng của việc chia sẻ những lợi ích của tăng trưởng một cách rộng rãi hơn - một vấn đề quen thuộc hiện được đóng khung trong khái niệm “thịnh vượng chung” - lại là một quan điểm nữa không đặt trọng tâm vào tăng trưởng, mà nhấn mạnh vào sự phân chia công bằng và hợp lý.

Tuy vậy, *điều này không có nghĩa là Trung Quốc không còn coi trọng mục tiêu tăng trưởng kinh tế nữa, nhưng thứ bậc các ưu tiên của nước này đối với tăng trưởng sẽ không còn giống như thời kỳ trước khi diễn ra Đại hội.*

Đại hội XX ĐCS Trung Quốc tiếp tục nhấn mạnh chủ trương tăng cường vai trò của nhà nước trong nền kinh tế Trung Quốc. Trong khi báo cáo đề cập đến mệnh đề đã được nêu ra từ Đại hội XVIII trước đó là “phát huy hết vai trò mang tính quyết định của thị trường trong việc phân bổ nguồn lực”, nó cũng đề cập đến nhu cầu “nhà nước đóng vai trò tốt hơn”. Điều tương tự cũng được thể hiện rõ khi báo cáo đề cập tới doanh nghiệp nhà nước và khu vực tư nhân: Đảng cần phải “củng cố nền kinh tế quốc doanh” đồng thời “thúc đẩy nền kinh tế ngoài quốc doanh” (Toàn văn Báo cáo Đại hội XX, 2022).

Sự nhấn mạnh vào vai trò trung tâm của nhà nước trong mô hình kinh tế hiện tại của Trung Quốc khác biệt với một số khái niệm cải cách giai đoạn trước. Chủ tịch Tập Cận Bình cam kết thực hiện “cải cách sâu rộng” các doanh nghiệp nhà nước, tăng cường cục diện của khu vực quốc doanh và mong muốn các doanh nghiệp nhà nước sẽ “mạnh lên, làm tốt hơn và lớn hơn”. Bắc Kinh quan tâm hơn đến cam kết đảm bảo tăng cường sự lãnh đạo của Đảng tại các doanh nghiệp nhà nước và các công ty tài chính trong quá trình cải tiến vấn đề quản trị công ty và công tác xây dựng Đảng cũng sẽ được đẩy mạnh trong doanh nghiệp sở hữu hỗn hợp và doanh nghiệp ngoài quốc doanh.

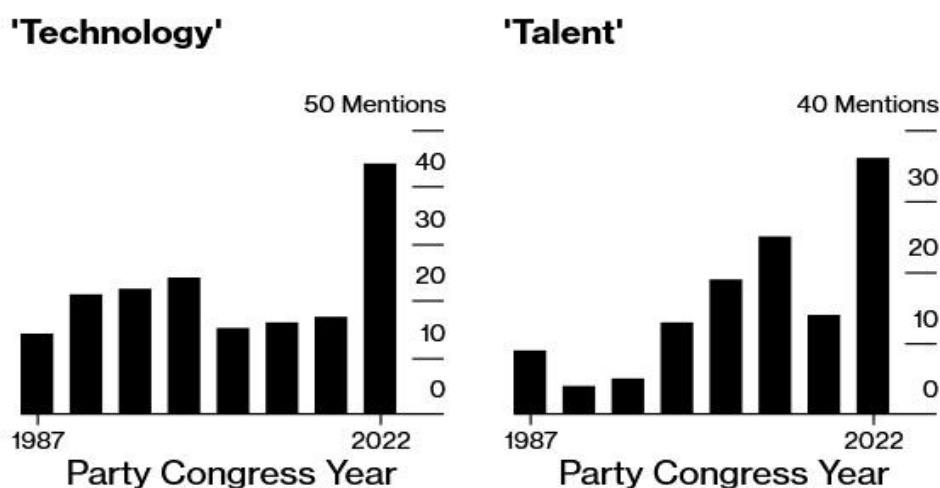
Những điều này cho thấy rằng, triển vọng kinh tế của Trung Quốc có thể sẽ ngày càng nhấn mạnh hơn vào sự ổn định chính trị chứ không chỉ là động lực cung cầu. Ngay cả khi thảo luận về các vấn đề kinh tế, Tập Cận Bình cũng kêu gọi áp dụng triết lý “phát triển mới” lấy cảm hứng từ chủ nghĩa Mác, đồng thời chỉ ra rằng Đảng tiếp quản các vấn đề kinh tế vốn đã được tiến hành trong

các lĩnh vực công nghệ, giải trí và giáo dục, sẽ mở rộng sang các lĩnh vực khác sau Đại hội. Trên tất cả, ĐCS Trung Quốc coi việc củng cố quyền lãnh đạo là điều kiện tiên quyết không thể thiếu để phát triển kinh tế.

2.3. Tự chủ công nghệ và giáo dục nhằm tăng cường nội lực

Báo cáo chính trị tại Đại hội XX xuất hiện hai chương mới - một chương về an ninh và chương còn lại về khoa học và giáo dục. Do các biện pháp của Hoa Kỳ nhằm kiềm chế nền khoa học và công nghệ của Trung Quốc, vấn đề tự lực phát triển khoa học và công nghệ đã trở nên quan trọng hơn bao giờ hết đối với nước này. Đạt được năng lực “tự chủ trong lĩnh vực công nghệ” là một điểm nổi bật trong toàn văn báo cáo Chính trị năm 2022, được nhắc tới 4 lần và cụm từ này không được đề cập trong báo cáo Chính trị năm 2017. Trong khi đó, từ “công nghệ” được nhắc đến khoảng 40 lần trong báo cáo năm nay, so với con số 17 lần trong báo cáo tại Đại hội năm 2017.

Hình 1: Số lần đề cập tới các từ “công nghệ” và “tài năng” trong báo cáo chính trị tại các kỳ Đại hội

Nguồn: Đảng Cộng sản Trung Quốc, dữ liệu do Bloomberg tổng hợp (Bloomberg, 2022)

Được coi là một trong những ưu tiên hàng đầu của Đảng trong 5 năm tới, tăng cường năng lực tự chủ là *nhiệm vụ quan trọng đối với quá trình chuyển đổi cơ cấu kinh tế và hiện đại hóa* của Trung Quốc. Báo cáo chính trị đã đưa ra một *cách tiếp cận toàn diện để đạt được những đột phá về công nghệ lõi*, đồng thời nỗ lực mở rộng các hệ thống hỗ trợ để có thể phát triển và thu hút nhân tài trong các lĩnh vực Khoa học, Công nghệ, Kỹ thuật và Toán học (STEM), cũng như điều chỉnh nghiên cứu và tối ưu vốn. Mặc dù không đưa ra khẩu hiệu mới kiểu như “Sản xuất tại Trung Quốc 2025” hay “Đổi mới bản địa”, Chủ tịch Tập Cận Bình đã nêu rõ những lĩnh vực mà Trung Quốc sẽ tập trung phát triển trong những tháng tới và những năm tới. Dự kiến, phương pháp tiếp cận tổng thể này sẽ được áp dụng để thúc đẩy sự phát triển của các ngành công nghiệp chiến lược mới nổi và những động cơ tăng trưởng mới như công nghệ thông tin thế hệ tiếp theo, trí tuệ nhân tạo, công nghệ sinh học, năng lượng mới, vật liệu mới, thiết bị công nghệ cao và công nghiệp xanh.

Đại hội XX ĐCS Trung Quốc đồng khẳng định sẽ “*thực thi chiến lược khoa học và giáo dục chấn hưng đất nước, tăng cường trụ cột nhân tài cho xây dựng hiện đại hóa*”. Đây là nhiệm vụ chiến lược hết sức quan trọng và then chốt của Trung Quốc trong giai đoạn tới với mục tiêu chấn hưng đất nước và xây dựng cường quốc nhân tài. Trung Quốc chủ trương xây dựng *nền giáo dục “hài lòng dân”*, với 3 tiêu chí cốt lõi: *hệ thống đào tạo chất lượng cao, tố chất nhân tài toàn diện*

và cơ hội giáo dục công bằng. Những tiêu chí này không chỉ thích ứng với chiến lược phát triển đất nước trong dài hạn, mà còn phù hợp với đòi hỏi bức thiết của mọi tầng lớp nhân dân Trung Quốc hiện nay.

Có thể thấy, phát triển khoa học và giáo dục là điểm nhấn rõ nét tại Đại hội XX ĐCS Trung Quốc, cũng là nhiệm vụ quan trọng hàng đầu để khắc phục điều mà Trung Quốc coi là “điểm nghẽn” nhằm đưa quốc gia này trở thành cường quốc công nghệ và sáng tạo hàng đầu thế giới.

Việc khoa học và giáo dục trở thành trọng tâm mới của Trung Quốc phản ánh mức độ coi trọng của nước này đối với “đổi mới” như một giải pháp cho các vấn đề kinh tế của Trung Quốc và sự phụ thuộc của nước này vào công nghệ phương Tây. Điểm mới ở đây là Bắc Kinh sẽ thực hiện mục tiêu này thông qua quá trình “Hiện đại hóa kiểu Trung Quốc” - một khái niệm mới được đưa ra tại Đại hội XX. Đây là dấu hiệu rõ ràng cho thấy Trung Quốc vẫn kiên trì con đường riêng của mình để đạt được mục tiêu về sự giàu có và quyền lực theo một cách rất khác biệt với phương Tây.

2.4. Tập trung cao độ đảm bảo an ninh

Sự điều chỉnh trong nhận thức về môi trường an ninh. Nội dung quan ngại nhất của báo cáo chính trị tại Đại hội XX chính là nhận định về môi trường chiến lược bên ngoài của Trung Quốc đang thay đổi nhanh chóng và chứa đựng nhiều rủi ro. Trong các báo cáo tại những kỳ Đại hội Đảng trước đây kể từ thập niên 90 của thế kỷ trước, cụm từ chính thức của Trung Quốc khi nhận định về môi trường chiến lược là: “hòa bình và phát triển” là xu thế chính, xu thế chủ đạo trong thời đại chúng ta. Thật vậy, môi trường bên ngoài hoà bình đã từng được Đặng Tiểu Bình và những người kế nhiệm ông xác định là cơ sở lý luận để Trung Quốc tập trung hoàn toàn vào sứ mệnh phát triển kinh tế. Luận điểm này được bổ sung bởi một cụm từ chính thức khác trong các báo cáo Đại hội của ĐCS Trung Quốc từ năm 2002: “Trung Quốc đang ở trong một thời kỳ cơ hội chiến lược”. Điểm đáng lưu ý là cả hai cụm từ chính thức này đều tương đối mờ nhạt trong báo cáo tại Đại hội XX. Đại hội nhấn mạnh “sự phức tạp chưa từng có”, “nghiêm trọng” và “khó khăn” mà Trung Quốc đang phải đối mặt ở trong và ngoài nước (Toàn văn Báo cáo tại Đại hội XX, 2022). Luận điểm này được củng cố bởi một loạt những điểm mới trong nội dung phân tích của báo cáo về nhiệm vụ an ninh như: “tình hình quốc tế đang nghiêm trọng và phức tạp”, Đảng phải “chuẩn bị đối phó với những mối nguy hiểm trong thời bình” đồng thời “chuẩn bị cho cơn bão”, phải kiên trì “tinh thần đấu tranh” (Toàn văn Báo cáo tại Đại hội XX, 2022).

Việc Trung Quốc tăng cường tập trung vào an ninh là một trong những thay đổi quan trọng nhất và là trọng tâm của Đại hội XX. Đại hội tiếp tục nhấn mạnh “an ninh quốc gia” là “nền tảng của công cuộc phục hưng dân tộc”. Tại Đại hội, Chủ tịch Tập Cận Bình tái khẳng định những tuyên bố trước đây của ông về tầm quan trọng của “quan niệm an ninh tổng thể”². Đồng thời yêu cầu áp dụng khái niệm “an ninh tổng thể” trong toàn bộ quy trình hoạt động của Đảng.

Điều lệ Đảng sửa đổi xác định việc xây dựng “quân đội đẳng cấp thế giới” là nhiệm vụ quan trọng. Sự nhấn mạnh này đã xuyên suốt nội dung Đại hội XX - bao gồm tuyên bố nâng cao an ninh quốc gia theo nghĩa an ninh truyền thống bằng cách tăng cường hơn nữa năng lực của quân đội và sự lãnh đạo của Đảng đối với quân đội; đồng thời cũng bao gồm nhiều lĩnh vực ít mang tính truyền thống hơn: từ việc duy trì quyền kiểm soát không gian mạng và đảm bảo sản xuất lương thực trong nước cho đến cải thiện năng lực quản trị xã hội và bảo đảm nguồn tài nguyên thiên nhiên.

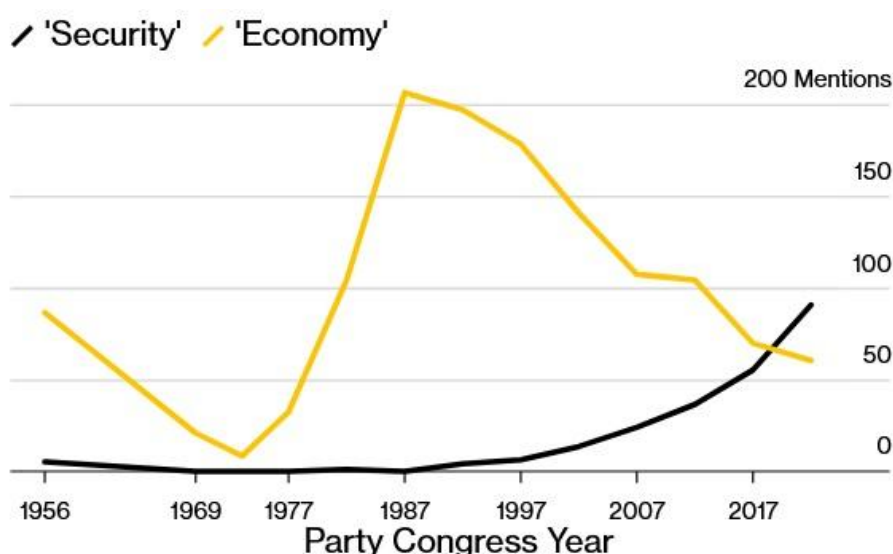
Chuyển trọng tâm từ tăng trưởng kinh tế sang an ninh và ổn định. Trong báo cáo chính trị tại Đại hội XX ĐCS Trung Quốc, số lần xuất hiện của các từ như “kinh tế”, “cải cách”, “đổi mới” và “mở cửa” đều đã giảm mạnh so với báo cáo chính trị năm 2012 của Hồ Cẩm Đào, trong khi đó, số lượng các từ như “an ninh” và “đấu tranh” tăng mạnh (Tiezzi, 2022). Toàn văn báo cáo đề cập đến

² “Quan niệm An ninh tổng thể” chính thức được Trung Quốc đưa ra vào năm 2014, có nội hàm rộng lớn bao gồm 11 lĩnh vực: chính trị, lãnh thổ, quân sự, kinh tế, văn hoá, xã hội, khoa học công nghệ, thông tin, môi trường, tài chính và hạt nhân.

cụm từ “an ninh quốc gia” 26 lần, nhiều hơn con số 18 lần trong báo cáo tại Đại hội năm 2017. Trong Báo cáo của Hồ Cẩm Đào cách đây một thập kỷ, “an ninh quốc gia” chỉ được đề cập 4 lần (Buckley, 2022).

Theo số liệu tổng hợp của hãng tin Bloomberg, Chủ tịch Tập Cận Bình đã đề cập đến từ “an ninh” tới 91 lần trong báo cáo chính trị tại Đại hội XX, so với con số 55 lần đề cập trong báo cáo của ông cách đây 5 năm. Từ “kinh tế” xuất hiện 60 lần trong báo cáo năm nay - và lần đầu tiên số lần đề cập tới “kinh tế” ít hơn so với số lượng từ “an ninh” trong văn kiện chính sách quan trọng này của Trung Quốc kể từ khi ĐCS Trung Quốc lên nắm quyền vào năm 1949 (Bloomberg, 2022).

Hình 2: Số lần đề cập đến “an ninh” và “kinh tế” trong Báo cáo chính trị tại các kỳ Đại hội Đảng của Trung Quốc³

Nguồn: Dữ liệu do Bloomberg tổng hợp (Bloomberg, 2022)

Số lần xuất hiện của “cải cách” và “thị trường” cũng tiếp tục giảm trong báo cáo chính trị mới nhất, mặc dù Chủ tịch Tập Cận Bình vẫn tái khẳng định cam kết của Đảng là ưu tiên phát triển kinh tế. Số lần xuất hiện của cả hai từ này đều đang ở mức thấp nhất kể từ những năm 1980, thời điểm mà Đặng Tiểu Bình bắt đầu phát động thực hiện cuộc “cải cách mở cửa” tại Trung Quốc.

Những dấu hiệu trên cho thấy, Trung Quốc nhìn chung đặt an ninh, ổn định, vai trò lãnh đạo của Đảng và việc kiềm chế các mối đe dọa cao hơn mục tiêu tăng trưởng (Tiezzi, 2022). Có thể nói, thông điệp của Đại hội XX là “an ninh” là trên hết, và “ổn định” được nâng tầm lên thành mục tiêu cao nhất. Trung Quốc khẳng định phải tiếp tục đoàn kết, đồng thời liên kết với mệnh đề “Đảng lãnh đạo tất cả” như đã phân tích phía trên - thể hiện rằng một Đảng lãnh đạo mạnh mẽ là điều kiện cần thiết để đối phó với những mối đe dọa ngày càng gia tăng.

Cách tiếp cận “An ninh là trên hết” cũng là điều dễ hiểu bởi Trung Quốc hiện nay phải đối mặt với nhiều mối rủi ro về an ninh hơn so với 5 năm trước. Song song với đó, thế giới ngày nay bất ổn hơn so với thế giới cách đây 5 năm. Bản thân Trung Quốc cũng thể hiện rõ nhận thức về điều này trong đánh giá của họ về môi trường an ninh như đã phân tích ở những phần trước. Nhưng sâu xa hơn, động thái này thể hiện rằng đây có thể là dấu hiệu của sự thay đổi về “sứ mệnh của Đảng”. Trước đây, ĐCS Trung Quốc xác định tính chính danh dựa trên thành tựu kinh tế. Kỳ tích về tăng trưởng kinh tế của quốc gia này trong hơn 40 năm qua thực sự đã mang đến cho ĐCS Trung Quốc cơ sở vững chắc cho tính chính danh của họ, khiến Đảng có thể đứng vững vượt qua bao sóng gió.

³ Lưu ý: Đại hội lần thứ VIII vào năm 1956 là Đại hội Đảng đầu tiên được tổ chức sau ngày thành lập đất nước.

Khi một đất nước Trung Quốc đã phát triển thịnh vượng và họ đang phải đối mặt với môi trường an ninh khó khăn hơn, thì tính chính danh có thể phải chuyển từ “tăng trưởng kinh tế” sang “bảo đảm an ninh”. Vậy là, lời hứa của ĐCS Trung Quốc đối với người dân nước họ đi từ “cơm ăn áo mặc” đến bảo đảm rằng họ sẽ được an toàn.

2.5. Sẵn sàng đương đầu trong chính sách đối ngoại

Chủ tịch Tập Cận Bình khẳng định trong báo cáo chính trị tại Đại hội XX rằng, “cùng tồn tại hòa bình” vẫn là đặc điểm chính trong chính sách ngoại giao nước lớn của Trung Quốc, đồng thời dành nhiều lời ca ngợi những đóng góp của Trung Quốc đối với nền hòa bình và phát triển toàn cầu, sự tôn trọng chủ quyền của các quốc gia khác và kiên quyết phản đối bá quyền.

Tầm nhìn chính sách đối ngoại được trình bày tại Đại hội Đảng của Trung Quốc lần này mang tham vọng của nước lớn tầm vóc toàn cầu, nhưng cũng vừa thể hiện sự bất an trước môi trường đối ngoại nhiều thách thức. Một mặt, ông Tập Cận Bình đã dùng không ít mỹ từ đặc biệt nhấn mạnh mô hình Trung Quốc, kinh nghiệm phát triển của Trung Quốc đã tạo ra một hình mẫu và nguồn cảm hứng cho các quốc gia khác, đặc biệt là các quốc gia nam bán cầu, thông qua con đường “Hiện đại hoá kiểu Trung Quốc”, các “phương án Trung Quốc” đưa ra nhằm tìm ra giải pháp mới cho các vấn đề quản trị toàn cầu. Nhắc lại khẩu hiệu thời Tập Cận Bình về một “Cộng đồng chung vận mệnh nhân loại”, báo cáo khẳng định rằng, Đảng và nhân dân Trung Quốc đã chỉ ra cách thức để “nhân loại” đạt được mục tiêu phát triển và giải quyết “những thách thức chung” (Toàn văn Báo cáo Đại hội XX, 2022). Mặt khác, thông điệp của Trung Quốc tại Đại hội Đảng XX đã hạ thấp mức độ lạc quan so với trước đây, khi nhấn mạnh “thời cơ chiến lược” mà họ đang nắm giữ song hành với nguy cơ và bất trắc. Trung Quốc phải chuẩn bị đối phó với “những ngọn gió lớn”, “những vùng biển động”, “những cơn bão nguy hiểm”, những mối đe dọa từ các sự kiện “thiên nga đen” và “tê giác xám” (Toàn văn Báo cáo Đại hội XX, 2022). Báo cáo cũng bao gồm một phần mới, rất dài và nhiều chi tiết về an ninh quốc gia.

Mặc dù báo cáo của Tập Cận Bình không nêu rõ các thách thức và đối thủ cạnh tranh chính của Trung Quốc (theo kiểu Chiến lược An ninh quốc gia của Mỹ), nhưng Hoa Kỳ là đối tượng rõ ràng trong nội dung chỉ trích về “hành vi bá quyền, tay trên và bắt nạt”, “chơi trò tổng bằng không” trong báo cáo Đại hội. Trung Quốc cho rằng, “những hành vi cưỡng ép” như vậy không chỉ ảnh hưởng đến các mối quan hệ song phương mà còn tác động tới vai trò của Trung Quốc trong các thể chế đa phương. Trung Quốc bày tỏ sự phản đối nhằm vào tâm lý chiến tranh lạnh này khi đề cập tới sự trỗi dậy của chủ nghĩa bảo hộ, quá trình phân tách, tình trạng gián đoạn chuỗi cung ứng và các biện pháp trừng phạt đơn phương. Hầu hết những thách thức này đều ảnh hưởng trực tiếp đến sự trỗi dậy toàn cầu của Trung Quốc, do đó chúng được nhấn mạnh trong báo cáo chính trị của Đại hội. Chủ tịch Trung Quốc cũng kêu gọi người dân phải “đứng cầm đầu tranh và tiến hành đấu tranh hiệu quả”, đồng thời nhắc nhở giới lãnh đạo Trung Quốc phải “sẵn sàng đương đầu với sóng to, gió lớn và thậm chí là cả những cơn bão nguy hiểm”. Trung Quốc cũng nhấn mạnh rằng trước những thay đổi nhanh chóng của tình hình quốc tế, đặc biệt là khi đối mặt với “sự hăm dọa, kiềm chế, phong tỏa”, lợi ích quốc gia của Trung Quốc vẫn là tối quan trọng và chính trị trong nước giữ vị trí ưu tiên. Điều đó thể hiện rằng, Trung Quốc sẽ dứt khoát hơn trong việc bảo vệ các lợi ích quốc gia cốt lõi cả trong và ngoài nước, sẽ có thái độ rõ ràng và kiên quyết hơn về các “lằn ranh đỏ” trong các chiến lược và động thái cụ thể sau Đại hội.

Người ta nhìn thấy dấu hiệu của việc Trung Quốc có ý định điều chỉnh chính sách đối ngoại của đại cường đang trỗi dậy này theo hướng từ bỏ phương thức nhẫn nhịn và bị động trước đây trong việc đối phó với sự khiêu khích của phương Tây. White nhận định rằng: “Các nhà lãnh đạo Trung Quốc dường như muốn thế giới biết rằng Bắc Kinh sẵn sàng đối đầu với bất kỳ quốc gia nào dám ngăn cản họ trên con đường chấn hưng quốc gia” (White, 2022).

2.6. Vũ lực có thể là biện pháp cuối cùng nhằm thực hiện thống nhất đất nước

Liên quan tới vấn đề Đài Loan trong báo cáo chính trị năm 2022, Tổng Bí thư Tập Cận Bình tuyên bố rằng “Sự thống nhất hoàn toàn của đất nước chắc chắn phải được thực hiện, và nó chắc

chấn có thể thực hiện được”, “Việc giải quyết vấn đề Đài Loan phải nằm trong tay người Trung Quốc”, đồng thời khẳng định rằng Trung Quốc “không loại trừ việc sử dụng vũ lực như một biện pháp cuối cùng” (Tiezzi, 2022; Tian, 2022). Đây có thể được coi là *ngôn từ cứng rắn hơn của Trung Quốc khi đề cập tới mục tiêu thống nhất đất nước* (Tian, 2022). Atlantic Council cho rằng, nội dung về Đài Loan trong báo cáo chính trị đã làm giảm “sự mơ hồ chiến lược” trong vấn đề Đài Loan (Atlantic Council, 2022).

Thông điệp của Trung Quốc trong vấn đề thống nhất đất nước là rõ ràng - đây là một “sứ mệnh lịch sử và một cam kết không thể lay chuyển”. “Phản đối Đài Loan độc lập” đã được ghi vào Điều lệ Đảng. Dù không có tuyên bố nào tại Đại hội đưa ra mốc thời gian cụ thể trong việc thống nhất Đài Loan, nhưng thống nhất đất nước là một nhiệm vụ bắt buộc để Trung Quốc hoàn thành công cuộc phục hưng dân tộc. Thông điệp này phản ánh một số hàm ý về thời gian, vì mục tiêu này cần được hoàn thành trước năm 2049 - mốc hoàn thành mục tiêu 100 năm thứ hai của Trung Quốc. Thêm nữa, lời tái khẳng định quan điểm phản đối Đài Loan độc lập của Chủ tịch Trung Quốc đã nhận được tràng vỗ tay nhiệt liệt nhất tại phiên khai mạc Đại hội Đảng vào ngày 16/10/2022.

Về chính sách quân sự phục vụ mục tiêu thống nhất đất nước và an ninh quốc gia, Đại hội XX DCS Trung Quốc cam kết sẽ đạt được nhiệm vụ chiến lược là nâng tầm lực lượng vũ trang lên trình độ đẳng cấp thế giới vào năm 2027, nhân dịp kỷ niệm 100 năm thành lập PLA. Báo cáo nhấn mạnh tới giáo dục chính trị và lòng trung thành của quân đội trong quá trình thực hiện các biện pháp cải cách thông qua khoa học - công nghệ và huấn luyện quân sự. Báo cáo đề cập tới việc cải cách thể chế để tăng cường công tác chính trị trong quân đội nhằm giải quyết vấn nạn tham nhũng và thực thi kỷ luật, cũng như nâng cao lòng trung thành đối với Đảng, nghe Đảng chỉ huy. Trung Quốc sẽ tăng cường hoạt động huấn luyện trong điều kiện thực chiến, nhấn mạnh công tác huấn luyện liên hợp và áp dụng tiến bộ công nghệ để nâng cao năng lực chiến đấu của PLA. Chú trọng phát triển năng lực răn đe chiến lược cũng là một trong những điểm then chốt liên quan tới các hành động quân sự của Trung Quốc trong tương lai được Đại hội XX nhấn mạnh.

3. Kết luận

Năm 2022 là năm bản lề trong việc hoàn thành các mục tiêu “100 năm” của Trung Quốc. Nước này đã tuyên bố hoàn thành mục tiêu 100 năm lần thứ nhất vào năm 2021, đưa đất nước trở thành quốc gia có mức sống khá giả toàn diện, tỷ lệ đói nghèo xuống dưới mức 1% và trên con đường hướng tới mục tiêu 100 năm lần thứ 2 - kỷ niệm 100 năm thành lập nước vào năm 2049, sẽ trở thành một quốc gia xã hội chủ nghĩa hiện đại, thịnh vượng, đóng góp lớn cho sự phát triển của nhân loại. Tuy vậy, nhiệm kỳ ba của Tập Cận Bình diễn ra trong bối cảnh không mấy dễ dàng đối với Trung Quốc. Sự suy thoái kinh tế mang tính kết cấu chứ không chỉ mang tính chu kỳ của Trung Quốc, được tăng tốc bởi các đợt khủng hoảng kéo dài do chính sách “không Covid” nghiêm ngặt, thêm vào đó là những rủi ro kinh tế khác, bao gồm cả cuộc khủng hoảng bất động sản đang diễn ra.

Trung Quốc là nước có nền kinh tế lớn thứ hai thế giới, đóng góp khoảng 35% tăng trưởng toàn cầu và 11% thương mại toàn cầu, đầu chân kinh tế của Trung Quốc đã hiện diện khắp nơi trên thế giới (David Shambaugh, 2017: 53). Nếu nền kinh tế Trung Quốc cầm cứng, vi-rút sẽ nhanh chóng lây lan khắp toàn cầu, và cho dù tăng trưởng hay suy giảm thì đều mang đến những tác động lớn với quy mô toàn cầu. *Mối quan hệ giữa kinh tế và chính trị là điều then chốt ở Trung Quốc*. Hệ thống chính trị đã từng là nhân tố tạo thuận lợi cho làn sóng cải cách kinh tế tại Trung Quốc trong nhiều thập kỷ. *Những thay đổi và cải cách về chính trị luôn đi kèm với những điều chỉnh cơ cấu cần thiết trong nền kinh tế, đồng thời quá trình vận động về chính trị tại Trung Quốc cũng mang tính chu kỳ và nó thường quy định sự tăng trưởng hay suy giảm kinh tế của quốc gia này*.

Trong tác phẩm “Tương lai Trung Quốc”, David Shambaugh đã luận giải về bản chất của hệ thống chính trị Trung Quốc thông qua lý luận “Chu kỳ Phóng - Thu”. Ông cho rằng trong vòng 30 năm, từ năm 1985-2015 (thời điểm ông hoàn thành cuốn sách), có một mô hình dao động rõ rệt giữa “nới lỏng” và “siết chặt” chính trị ở Trung Quốc, gọi là “Chu kỳ Phóng - Thu”. “Mô hình này

cho thấy từ lâu đã có hai trường phái tư duy đối lập trong Đảng và giới lãnh đạo Đảng. Phái đầu tiên có xu hướng ủng hộ các cải cách kinh tế rộng lớn và tin rằng nói lỏng chính trị là cần thiết để tạo thuận lợi cho phát triển kinh tế, còn phái thứ hai không tin cải cách chính trị nhất thiết phải đi cùng cải cách kinh tế xã hội (David Shambaugh, 2017: 53). Tiếp tục các chính sách cải cách và mở cửa kinh tế của Đặng Tiểu Bình, Giang Trạch Dân và Hồ Cẩm Đào đã duy trì tốc độ tăng trưởng kinh tế hai con số trong nhiệm kỳ của họ. Tuy nhiên, tốc độ phát triển nhanh đã gây ra nhiều vấn đề đối với một nền kinh tế phát triển quá nóng, từ suy thoái môi trường cho đến gia tăng bất bình đẳng. Các vụ tham nhũng ngày càng tràn lan liên quan đến các quan chức chính phủ. Cũng chính vì lý do đó, Shambaugh cho rằng, Trung Quốc phải bước vào thời kỳ siết chặt từ cuối thời kỳ Hồ Cẩm Đào cho đến nhiệm kỳ đầu của Tập Cận Bình. Căn cứ vào Lý thuyết Chu kỳ “Phóng - Thu” của David Shambaugh, với sự tiếp nối các chính sách đã đề ra trong suốt hai nhiệm kỳ đầu của Tập Cận Bình, một số tiếp tục được phát triển và nâng lên ở mức độ cao hơn tại Đại hội XX, như việc tăng cường sự lãnh đạo của Đảng, tăng can dự của nhà nước, ưu tiên an ninh hơn so với mục tiêu tăng trưởng và đầu tư vào nội lực để tăng cường năng lực tự chủ cho thấy nền chính trị Trung Quốc vẫn tiếp tục nằm trong giai đoạn “Thu”. Xu hướng này có thể sẽ ảnh hưởng lớn đến quá trình phát triển kinh tế tại Trung Quốc thời gian tới. Mặc dù vậy, cũng cần phải lưu ý rằng điều đó không đồng nghĩa với việc nền kinh tế Trung Quốc sẽ không tăng trưởng, nhưng có thể nó sẽ tăng trưởng với tốc độ chậm hơn và gặp ghềnh hơn.

Tài liệu tham khảo

- Atlantic Council. (2022). Reading between the lines of Xi's party congress speech. <https://www.atlanticcouncil.org/policy/article?id=5a111111-1111-1111-1111-111111111111>
- Ban biên tập. (2017). *Báo cáo Đại hội XIX của Đảng*. Nxb. Nhân dân.
- [编写组 (2017). 党的十九大报告. 人民出版社].
- Bloomberg. (2022). Xi Mentions of ‘Security’ Eclipse ‘Economy’ in Historic Shift. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-10-18/xi-mentions-of-security-eclipse-economy-in-historic-shift?leadSource=verify%20wall.org/content-series/fastthinking/reading-between-the-lines-of-xis-party-congress-speech/>
- Buckley, Chris, Bradsher, Keith, Wang, Vivian and Ramzy, Austin. (2022). China's Leader Strikes a Defiant Note, Warning of ‘Stormy Seas’. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2022/10/16/world/asia/china-congress-xi-jinping.html>
- David Shambaugh. (2017). *Tương lai Trung Quốc*. Nxb. Hội nhà văn.
- Nhân dân nhật báo, ngày 16/8/2022. [人民日报, 2022年08月16日]. <http://www.nopss.gov.cn/n1/2022/0816/c432288-32503362.html>
- Toàn văn Báo cáo Đại hội XX. [20大报告全文]. <https://baijiahao.baidu.com/s?id=1748274615012385702&wfr=spider&for=pc>
- Tian, Yew Lun and Pollard, Martin Quin. (2022). Reactions to Xi's speech opening China's Communist Party Congress. Reuters. <https://www.reuters.com/world/china/reactions-xis-speech-opening-chinas-communist-party-congress-2022-10-16/>
- Tiezzi, Shannon. (2022). Xi's Work Report to the 20th Party Congress: 5 Takeaways. The Diplomat. <https://thediplomat.com/2022/10/xis-work-report-to-the-20th-party-congress-5-takeaways/>
- White, Edward. (2022). Xi Jinping steers towards confrontation with west in “great rejuvenation” push. Financial Times. <https://www.ft.com/content/d435bbe8-51d2-42cd-8c5b-02eb6fb4440f>
- Yan Mei, John Moore, Yadan Ouyang, Catherine Huang, Matthew Miller, Zhu Ning, Gavin Cross, June Deng and Sebastian He. (2022). 20th Party Congress: Braving the Storm. Brunswick. <https://www.brunswickgroup.com/yan-mei-i2230/>